

Länsstyrelsen i Västra Götalands län,
Naturvårdsenheten,
att. Jonas Grahn
403 40 Göteborg.

2016-03-06

Dnr: NV-06593-11

Synpunkter på Naturvårdsverkets remiss ”nationellt Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett”

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige (SOF-BirdLife) har gått igenom remiss (NV-06593-11) och vill lämna följande synpunkter och kommentarer.

Rent generellt tycker SOF-BirdLife att åtgärdsprogrammet är bra, helt klart den bästa version som hittills presenterats. Målnivåerna är adekvata och känns möjliga att uppnå.

SOF-BirdLife tycker att:

- Målen, på både kort och lång sikt, för åtgärdsprogrammet är bra!
- Satsning på åtgärder i form av restaurering av biotoper är mycket bra och en viktig förutsättning för att kunna lyckas! Uthuggning av gran, motormanuell eller med skogsmaskin måste ges högsta prioritet vid restaurering av lövskog. Det är den enda effektiva metoden för att uppnå målen.
- Koncentrationen av åtgärder till vissa trakter bra. Dock finns en baksida på koncentrationen till något för få fokustrakter och det är att det idag finns ett upparbetat engagemang i områden som inte ingår i de fem fokustrakterna kanske främst hos lokal/regionala ideella organisationer och kritik kan komma att uppstå för att man inte satsar på alla de platser där det finns vitryggiga hackspettar idag.
- Fokustrakter en ”pappersprodukt”? Upptagna åtgärder i ÅGP_vitryggig_hackspett_Bilaga_2_20170203.pdf pekar på att åtgärder kommer att utföras till drygt 55% utanför de fem fokustrakterna. Det pekar ju snarast på att åtgärder kommer att utföras ganska jämnt spritt över alla län och områden. Detta talar mot att det kommer att ske en koncentration till vissa trakter för att i dessa skapa kluster av lämpliga revir biotoper.
- Att så många aktörer samordnas kommer att ge ytterligare kraft till programmet. Dock kräver detta alla parter tar relevant ansvar om det ska lyckas. Och en nyckelroll i detta kommer att utgöras av den nationella koordinatören. Denna roll behöver ges tillräcklig omfattning, helst heltid, om den ska klara att styra upp programmet nu när det har legat nere så länge.

- Skyddet av lövskog behöver ske på en bredare front än att enbart arbeta med att restaurera lövskogar till att bli lämpliga revir för vitryggig hackspett. Det är annars stor risk att många viktiga framtida lövskogar utanför fokusområdena går förlorade. Många idag oskyddade lövskogsområden som är mycket betydelsefulla måste också få medel för att skyddas. Prioritering att skydda triviallövskogar är generellt alldeles för låg.
- Det som står om möjligheter att anpassa skötselplaner som mer gynnar den vitryggiga hackspetten och andra arter beroende av triviallövskog är bra. Skötselplaner för naturreservat måste kunna ses över om områdena anses vara betydelsefulla för vitryggiga hackspetten och det även om vitryggig hackspett inte förekommer där idag.

Mål och måluppfyllnad för Åtgärdsprogrammet

Både det kortsiktiga målet på 10 reproducerande par till 2021 och 200 reproducerande par till 2070 känns relevanta och bra!

Målinriktningen på att det ska iordningställas ett visst antal områden (minst 40 st) på minst 150 ha till 2021 och ytterligare ett stort antal fram till 2070 (knappt 500 revir) är bra!

Vägen mot 2070 är mål känns riskfylld. En stor risk är att det inte kommer finnas tillräckligt mycket tillräckligt gammal lövskog framöver. De lövskogar som inte finns i dessa fem fokustrakter och som inte är skyddade, vilket är majoriteten av lövskogarna idag, riskerar att gå förlorade. Finns det länsplaner för vitryggig hackspett för alla områden som kan komma att bli intressanta för vitryggig hackspett? SOF-BirdLife anser att det är viktigt att det tas fram länsplaner i alla län som är intressanta för vitryggig hackspett, även län utanför de fem fokus trakterna. I länsplanerna ingår att kartera alla områden som är lövrika och kan bli intressanta för den vitryggiga hackspetten. Om inte detta görs löper vi en stor risk att de lövskogsområden som finns idag inte finns kvar längre fram när ÅGP-arbetet fortsätter i nya programperioder och de fem fokustrakterna ska utökas. Att restaureringsarbetet av biotoper för vitryggig hackspett koncentreras till några få trakter är bra, detta gynnar spridning inom trakterna. Men skyddet kan inte bara koncentreras till dessa trakter för då finns det en överhängande risk att många viktiga framtida biotoper för vitryggig hackspett går förlorade.

Om och när det finns länsplaner så behöver det också finnas resurser hos Länsstyrelser och Skogsstyrelsen att skydda de områden som ingår i länsplanerna när de utsätts för hot om avverkning / exploatering. Det är nu vi behöver skydda våra lövskogar för att de ska kunna ge oss fantastiska lövskogar i framtiden.

Även de resurser som planeras att läggas på skydd av lövskogar inom de fem fokustrakterna är mycket knappa. Åtgärdsprogrammet fokuserar mycket mer på

iordningställandet av biotoper, vilket i sig är viktigt, men det är nu vi måste skydda våra lövskogar annars kommer det alltid vara så att man kommer att jobba med lövskogar som är ganska unga och som behöver 30 - 50 år innan de naturligt börjar bli lämpliga biotoper för vitryggig hackspett.

Behovet av skydd för triviallövskog är mycket stort. Detta är sällan dessa typer av biotoper prioriteras speciellt högt vid skydd av skogsmark.

När det gäller skötsel av utpekade möjliga vitryggsrevir så stämmer inte arealer som ska skötas i bilagorna med de arealer som behövs för att nå upp till 40 revir (> 6 000 ha). Det som sedan planerats i Skötsel är knappt 4 500 ha. Är det skötsel av bolags mark som ska täcka upp den övriga arealen? Detta framgår inte så väl av programmet. Om så är fallet bör det anges mycket tydligt i programmet vad som ska göras från skogsbrukets sida. Vidare ligger mer än hälften av det som ska restaureras utan för de fem fokusområdena. Av det som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen åtar sig att göra ligger endast 45 % inom de fem fokusområdena. Om det nu ska fokuseras inom dessa fokustrakter så borde väl ambitionen inom dessa områden vara större. Om inte så känns det som att det kommer att bli lite som det varit tidigare dvs "att de Skogsstyrelsedistrikt och Länsstyrelser som känner för det gör något för Vitryggen". Här kan SOF-BirdLife se att den nationella koordinatören kommer att få en mycket viktig roll att se till att det prioriteras mer åtgärder inom de fem fokustrakterna.

Övriga synpunkter

Som nämnt tidigare kommer den nationella koordinatören att ha en nyckelroll för att dels lyckas rulla igång alla samarbeten igen och även lyckas få fart på arbetet med åtgärder för vitryggig hackspett. Detta arbete befinner sig i mycket olika faser hos olika Länsstyrelser och på olika Skogsstyrelsedistrikt. SOF-BirdLife anser vidare att det vore lämpligt om alla län och skogsstyrelsedistrikt som ingår i de fem fokustrakterna, under de första åren satsade mer tid och resurser på de regionala samordningarna så att dessa kan komma igång ordentligt med det arbete som behöver utföras. Arbetet med restaureringar behöver gasa igång ordentligt. En stark anledning till detta är att det ofta är 2 - 5 år (ibland mer) från det att områden åtgärdats till dess de är lämpliga som revir för vitryggig hackspett.

Det finns områden som är mycket lövrika, främst på asp, som är mycket lämpliga som framtida områden för vitryggig hackspett och som idag inte tillhör någon av de utpekade trakterna. Sådana områden behöver lyftas fram och tas upp som trakter för vitryggig hackspett. I många fall ligger dessa trakter intill redan utpekade trakter. Exempel på sådana är området väst om Uppsala mellan Vänge- Järlåsa-Skogstibble, ett annat är öster om Uppsala i området mellan Rasbo och Länna/Almunge och ett tredje är de lövrika områdena norr om Örebro.

Vid Nedre Dalälven är många av de biotoper som restaureras för vitryggig hackspett svämskogar och väldigt ofta aspsvämskogar. Under senare år har bävern ökat markant i dessa områden. Bävrarna går mycket hårt åt dessa aspsvämskogar och på många ställen faller de alla aspar. Bävrarna förhindrar även all aspföryngring då de favoriserar ung asp. I många fall växer aspen i de gamla svämområdena väldigt nära älven som är de områden som frekventeras av bävrarna. I dessa områden gör bävrarna mer skada än nytta naturvårdsmässigt då de breda älvfårorna inte kan däckas av bävrarna och de skapar därmed ingen stående död ved. De fällda asparnas barklager äts ofta upp fullständigt av traktens älgar. Problemet med bäver börjar bli stort vid nedre Dalälven och detta behöver uppmärksammas i ÅGP. Här behövs en genomtänkt strategi för att få mer asp längre från älven samt en organiserad jakt för att minska trycket från den växande bäverstammen. SOF-BirdLife anser detta vara en fråga som behöver lyftas i ÅGP, kanske till och med på en bredare front, då bävrarna utgör ett hot mot de stora naturvärden som är knutna till aspsvämskogarna i neder Dalälvsområdet.

SOF-BirdLife anser också att ÅGP borde betona samarbete med den ideella naturvärden mer och bredda detta samarbete till fler grupper och organisationer. Idag är det bara Naturskyddsföreningen och då Projekt vitryggig hackspett som nämns. SOF-BirdLife anser att det vore bra om den ideella naturvårdens engagemang kunde utvecklas mer även utanför de delar som Projekt vitryggig hackspett idag ansvarar för. Det finns andra ÅGP där det råder ett brett engagemang mellan flera ideella organisationer tex ÅGP Skräntärna där både ornitologer och jägare är mycket engagerade och där de utgör viktiga delar till att det projektet är så pass lyckat som det är. Även i detta ÅGP skulle jägare behöva involveras (se bäver problem vid neder Dalälven ovan), men även en större involvering av SOF-BirdLifes organisationer vore värdefull för det framtida arbetet.

SOF-BirdLife har varit med och stöttat projekt vitryggig hackspett sedan det startades. Vi har lagt mycket ideell kraft och tid på den vitryggiga hackspetten och dess livsmiljöer. Vi är beredda att fortsätta detta engagemang, men vi ser också behovet av att myndigheterna tar ett större ansvar i bevarandet av denna art och dess livsmiljöer. Staten har ansvaret för såväl Natura 2000 som för artbevarandearbete i landet, vilket tydligare måste framgå i ÅGP:et. Vi anser detta nödvändigt för att det arbete som sker inom ÅGP för vitryggig hackspett ska kunna lyckas.

Kontaktperson i detta ärende är Ulrik Lötberg, ulrik.lotberg@birdlife.se.

Sveriges Ornitologiska Förening

Dennis Kraft
Ordförande